

УДК 334.7.012

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА УКРАЇНИ

ПРОХОРОВА В. В.

УДК 334.7.012

Прохорова В. В. Організаційно-економічне забезпечення розвитку малого підприємництва України

Визначено складові конкурентоспроможності потенціалу малих підприємств. Наведено економічний механізм відновлення та розвитку малого підприємництва України. Визначено завдання, які вирішує мале підприємництво.

Ключові слова: мале підприємництво, забезпечення розвитку, конкурентоспроможність, мале підприємство.

Рис.: 2. **Бібл.:** 6.

Прохорова Вікторія Володимирівна – доктор економічних наук, професор, Українська інженерно-педагогічна академія (вул. Університетська, 16, Харків, 61003, Україна)

УДК 334.7.012

Прохорова В. В. Организационно-экономическое обеспечение развития малого предпринимательства Украины

Определены составляющие конкурентоспособности потенциала малых предприятий. Приведен экономический механизм возобновления и развития малого предпринимательства Украины. Определены задания, которые решает малое предпринимательство.

Ключевые слова: малое предпринимательство, обеспечение развития, конкурентоспособность, малое предприятие.

Рис.: 2. **Библ.:** 6.

Прохорова Виктория Владимировна – доктор экономических наук, профессор, Украинская инженерно-педагогическая академия (ул. Университетская, 16, Харьков, 61003, Украина)

UDC 334.7.012

Prokhorova V. V. Organizational and Economic Support for Small Business Development in Ukraine

The constituents of competitiveness of potential of small enterprises are certain. The economic mechanism of renewal and development of small enterprise of Ukraine is resulted. Tasks which are decided by a small enterprise are certain.

Key words: small business, development support, competitiveness, small enterprise.

Pic.: 2. **Bibl.:** 6.

Prokhorova Victoria Volodymyrivna – Doctor of Science (Economics), Professor, Ukrainian Engineering Pedagogics Academy (vul. Universytetska, 16, Kharkiv, 61003, Ukraine)

Розвиток малого підприємництва є обов'язковою умовою «пожвавлення» ринкової економіки, формування нормального конкурентного середовища. Поява значної кількості малих підприємств, окрім посилення конкуренції на товарних ринках, їх демонополізації сприяє: насиченню ринку товарами, що мають попит, залученню незайнятої робочої сили і тим самим зниженню рівня безробіття. Адаже в той час, коли йде процес скорочення робочих місць на великих підприємствах, малі фірми не тільки зберігають, але й створюють нові робочі місця і поглинають надлишкову робочу силу, сприяють поповненню регіональних і державного бюджетів. Важлива роль малого підприємництва полягає і в тому, що воно виступає інвестором вітчизняної економіки

Основними негативними чинниками, які стоять на заваді розвитку малого підприємництва на території України, є: відсутність чітко сформульованої через систему правових актів державної політики у сфері підтримки малого підприємництва, значні адміністративні бар'єри, брак реальних і дієвих механізмів фінансово-кредитної підтримки, надмірний податковий тиск і обтяжлива система звітності. Тому, очевидно, що потрібен комплексний підхід для вирішення проблем стосовно підтримки і розвитку малого підприємництва в Україні.

Метою статті є формування та обґрунтування організаційно-економічного забезпечення розвитку малого підприємництва України.

Загальні проблеми функціонування і розвитку малого підприємництва активно досліджуються науковцями. Серед них: Г. Андрущенко, О. Барановський, Дж. Ван Хорн, З. Варналії, А. Вороніна, В. Гриньова, І. Дугін, З. Залого, А. Колесникова, М. Крупка, В. Кочетков, О. Мазур, В. Москаленко, А. Павлова, О. Стоянова, П. Уїлсон, А. Чернявський, М. Шехова та інші.

Розвиток малого бізнесу – це один з вирішальних чинників інноваційного оновлення країни, оновлення на принципах реалізації людського капіталу, зростання ініціативи і відповідальності людей.

Малий бізнес як явище соціальне, економічне і політичне, таке, що охоплює практично всі галузі економічної діяльності, допомагає вирішити такі завдання, як: розвиток конкурентної ринкової економіки; забезпечення формування середнього класу – основного гаранта соціальної і політичної стабільності суспільства; підвищення інвестиційної привабливості територій; забезпечення зайнятості і зростання матеріального добробуту населення, що сприятиме культурному розвитку населення і задоволенню матеріальних потреб за допомогою розвитку ринку споживчих товарів і сфери послуг.

Саме тому успішне існування малих підприємств і їх зростання дуже важливі для розвитку економіки країни. Розвиток малого підприємництва є чинником економічної і соціальної стабільності та необхідним доповненням великим промисловим підприємствам. Досвід ринкових перетворень показав, що в країні ще не вдалося створити ефективні організаційно-економічні важелі зацікавленості організацій малого бізнесу в зростанні економіки.

На жаль, Україна істотно відстає від більшості економічно розвинених держав з розвитку малого підприємства.

І тому для поліпшення ситуації в цьому секторі потрібне, передусім, створення ефективних механізмів підтримки малого підприємництва на усіх рівнях.

Відомо, що більшість зарубіжних країн за рахунок малого бізнесу значною мірою поповнюють місцеві бюджети. Політика держави в сфері малого бізнесу, практична діяльність його інститутів по здійсненню реформи управління, що проводяться без урахування вимог об'єктивних економічних законів, світової практики, специфічних особливостей функціонування в Україні організацій малого бізнесу, впритул підвели до риси, при якій стався «відхід» частини організацій цього сектора в тіньову економіку.

Оздоровлення цього сектора економіки зможе початися тільки тоді, коли будуть з урахуванням сучасних реалій визначені взаємини «держави – місцевого самоврядування – малий бізнес». З цієї точки зору аналіз економічних стосунків, що склалися в організаціях малого бізнесу, з одного боку, і вироблення пропозицій з їх вдосконалення, створення науково обґрунтованих умов функціонування з боку держави і органів місцевого самоврядування – з іншого, є необхідною умовою розвитку всього відтворювального процесу.

Розвиток ринкових стосунків у будь-якому секторі економіки створює певні соціально-економічні передумови для формування і розвитку конкурентної діяльності господарюючих суб'єктів малого підприємництва України. Для того, щоб підприємства ставали конкурентоспроможними, вони повинні розвивати і нарощувати конкурентоспроможний потенціал, що дозволяє швидко адаптуватися до ринкових умов (*рис. 1*).

Незважаючи на деякі недоліки, а саме: низьку продуктивність праці, ніж на великих підприємствах; неможливість впровадження важливих досягнень науки і техніки у виробництво; труднощі при пошуках фінансування або при спробах отримати кредит; низький рівень ліквідності та підвищений рівень ризиків. Але протягом останніх десятиріч малий бізнес залишається необхідним елементом ринкової економіки, який дозволяє вирішувати важливі соціально-економічні проблеми.

Для успішного розвитку сектора малого бізнесу важливим є перш за все наявність нормальних макроекономічних умов в країні. Низький рівень інфляції, доступність банківського кредиту, невисокий рівень процентних ставок, економічне зростання та платоспроможний попит гарантують нормальний розвиток малого підприємництва в Україні. Держави повинна чітко сформулювати цілі і задачі щодо підтримки малого бізнесу.

Тобто в сучасних умовах політика, що проводиться відносно малого бізнесу, набуває ключового значення. При цьому відбувається і розмежування функцій центральних і місцевих органів влади. Перед центральними органами влади стоять задачі формування стабільної і прогнозованої макроекономічної ситуації в країні; прийняття законодавчої бази, стимулюючої розвиток малого підприємництва; забезпечення фінансування загальнонаціональних програм розвитку малого бізнесу (у тому числі і програм кредитування) і т. п. Місцева влада концентрується на розвитку інфраструктури; на підтримці

пріоритетних галузей малого бізнесу; створенні сприятливого підприємницького клімату; забезпеченні доступу малого підприємництва до тендерів, що проводяться місцевою владою, та ін. На рис. 2 наведено економічний механізм розвитку малого підприємництва в Україні.

На протипагу вище переліченим напрямам акценту повинні бути зміщені у бік науки і технологій; підтримка специфічних цільових груп; заохочення діалогу між владою і бізнесом, а також фінансової підтримки малого бізнесу. При цьому саме фінансова підтримка є одним із найважливіших напрямів підтримки малого підприємництва.

Однією з головних причини, за якою фінансова підтримка є настільки важливою, виступає той факт, що в цілому програми, які включають не тільки навчання або інформаційно-консультативну підтримку, але і фінансування малих підприємств, показують себе набагато ефективнішими.

Необхідною умовою розвитку малого підприємництва є і формування відповідної інфраструктури на регіональному рівні, тому що це питання не може бути вирішено тільки на загальнодержавному рівні. Пояснюється це тим, що об'єкти, елементи інфраструктури працюють лише за умови територіального наближення до суб'єкта

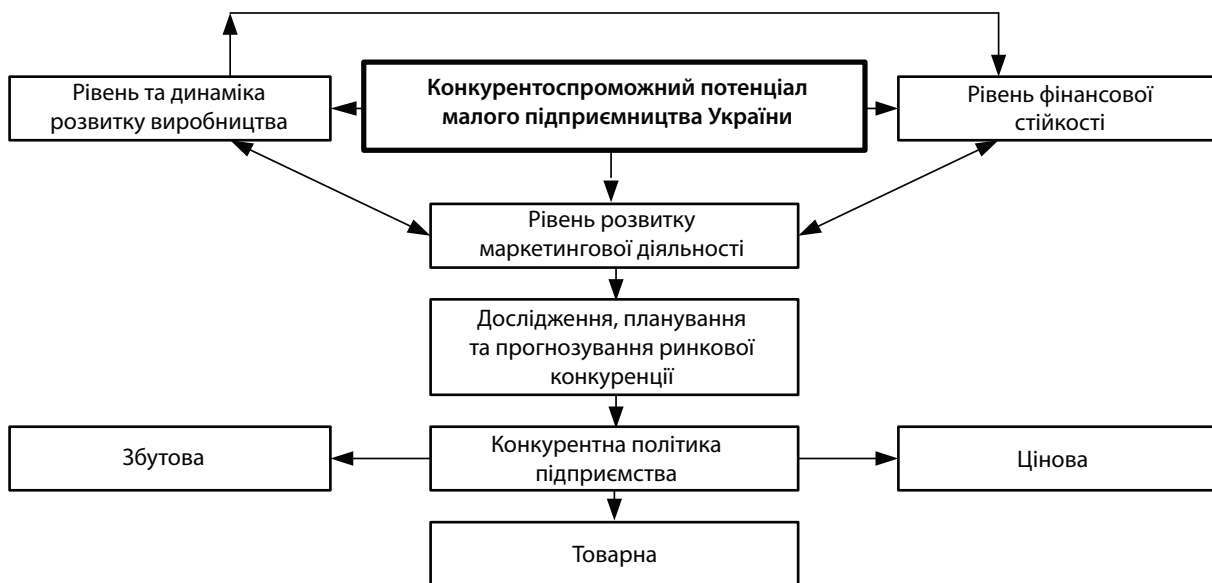

Рис. 1. Складові конкурентоспроможності потенціалу малих підприємств

Рис. 2. Економічний механізм відновлення та розвитку малого підприємництва України

малого підприємництва та відповідності спектра послуг до потреб підприємців конкретного міста та району.

Отже, існує достатньо механізмів, які можуть бути використані для підтримки (у тому числі і фінансової) малого підприємництва України.

ВИСНОВКИ

У статті визначено те, що малий бізнес є невід'ємною складовою частиною економік більшості розвинених країн. За результатами дослідження було визначено складові конкурентоспроможності потенціалу малих підприємств. Запропоновано економічний механізм відновлення та розвитку малого підприємництва України.

Особливе місце займає проблема полегшення доступу малих підприємств до зовнішнього фінансування. Серед причин більш високої, ніж у великих підприємств, залежності від зовнішніх джерел фінансових ресурсів можна виділити: обмеженість власного капіталу; невисока кваліфікація підприємців у питаннях фінансового менеджменту і неможливість мати повний штат необхідних фахівців; ускладнений доступ до ресурсів; високі транзакційні витрати. З урахуванням того, що для суб'єктів малого бізнесу характерним є низький рівень ліквідності у поєднанні з високими кредитними ризиками, а обсяг надходжень від реалізації продукції не завжди достатній для фінансування всіх потреб, стає очевидно необхідність розробки спеціальних державних програм фінансової підтримки малого бізнесу.

До того ж досвід показує, що кардинальне розширення масштабів діяльності малих підприємств і збільшення їх внеску в економічний і соціальний розвиток країни вимагає створення системи адресної державної підтримки малого підприємництва на всіх рівнях: загальнодержавному, регіональному і місцевому. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрущенко Г. О. Малі підприємства: критерії визначення / Г. О. Андрущенко // Формування ринкових відносин. – 2008. – № 10. – 190 с.

2. Варналій З. С. Мале підприємництво: основи теорії і практики. / З. С. Варналій. – К.: Знання, 2003. – 302 с.

3. Крупка М. Тенденції та проблеми формування ринку кредитних послуг в Україні / М. Крупка, О. Скаско // Вісник Національного банку України. – 2007. – № 11. – С. 15 – 18.

4. Вороніна Л. І. Малий бізнес та підприємництво в ринкових умовах господарювання. / Л. І. Вороніна. – Видавництво Європейського університету, 2006. – 211 с.

5. Державний комітет статистики України, Основні показники діяльності малих підприємств. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua. – Назва з домашньої сторінки Інтернет.

6. Чернявський А. К. Стратегічні завдання розвитку малого підприємства / А. К. Чернявський // Економіка і держава. – 2005. – № 4. – С. 38 – 41.